

VERSLAG VAN HET GIERZWALUWENPROJEKT VAN 1981-1988

Han de Soete

Inleiding.

Behalve het onderzoek in nestkasten heeft de subgroep 'nestkasten' nog een ander projekt waaraan aandacht wordt besteed. Dat is het gierzwaluwenprojekt, waarbij wordt geprobeerd de populatie tussen Vecht en Eem voor achteruitgang te behoeden. Een van de middelen om in de toekomst hun voortbestaan veilig te stellen, is het zorgdragen voor vervangende nestgelegenheid bij het verdwijnen van de oorspronkelijke. Een ander middel kan het aanbieden van nieuwe nestgelegenheden zijn.

Aktiviteiten en resultaten.

Binnen het hierboven genoemde gebied zijn Gierzwaluwen voor hun nestplaatsen afhankelijk van menselijke bebouwingen. Zij broeden er vrijwel uitsluitend onder dakpannen van gebouwen en woningen. Dit is alleen mogelijk bij dakconstructies die het de Gierzwaluwen mogelijk maken de nestplaatsen te bereiken. Een nadeel is dat de nestplaatsen in hoofdzaak voorkomen in oude tot zeer oude gebouwen. Door afbraak en renovatie verdwijnen veel broedplaatsen en gaan vaak de gierzwaluwnkolonies verloren.

Dat was ook het geval bij de afbraak van het oude KRO-gebouw aan de Emmastraat in Hilversum, waar zich een grote kolonie bevond. Het is de eerste aanzet geweest tot het ondernemen van activiteiten. De KRO reageerde positief op het verzoek om dertig speciale nestkasten voor Gierzwaluwen onder de overhangende dakranden van de aangrenzende gebouwen te mogen bevestigen. In 1982 zijn deze door ons met behulp van een hoogwerker van de gemeente opgehangen. Na die tijd zijn geen activiteiten van Gierzwaluwen bij de kasten waargenomen. Begin april 1987 zijn alle kasten geïnspecteerd. Daarbij werd gebruik gemaakt van lange bedrijfsladders, beschikbaar gesteld door Wout van Bedem. Nagenoeg alle kasten bevatten oude nesten van vogels. Uit de nesten, eieren en enkele dode vogels viel op te maken dat deze afkomstig waren van mezen. Er kon niet worden vastgesteld of er ooit Gierzwaluwen in gebroed hadden. Hierover bestaat echter geen 100% zekerheid. Toch menen wij te moeten concluderen dat dit experiment mislukt is. De kasten zijn indertijd gemaakt naar een Engels model met een invliegopening in de bodem. Om de toegang tot de kast voor Gierzwaluwen te vereenvoudigen hebben wij gelijk met de controle, op advies van G. van Waversveld, Waveka, Doorn, ruwe aanvlieg/oploopp plankjes gemonteerd. (Figuur 1)

Figuur 1. Doorsnede van een gierzwaluwnkast met een aanvlieg/oploopp plankje.

Een nieuwe ontwikkeling, die meer perspectieven biedt, is de introductie van de zogenaamde gierzwaluwen-dakpannen. Deze stoelen op het principe van de ontluchttingsdakpan. Het eerste model werd enige jaren geleden ontwikkeld door een dakpannenfabrikant. Tegenwoordig is deze nestgelegenheid al in verscheidene soorten dakpannen verkrijgbaar. Uit een aantal plaatsen in Nederland is al gemeld dat Gierzwaluwen van deze nieuwe broedgelegenheid gebruik maakten.

Door deze ontwikkeling ontstonden er nieuwe vooruitzichten. In Hilversum bevond zich op de hoek van de Langestraat en de Laanstraat een groot oud pand met drie woonblokken. Het dak hiervan bevatte een grote lengte aan boeiboorden, broedplaats van een flinke kolonie Gierzwaluwen. Een van die woonblokken zou in een aantal appartementen veranderd worden. Eind augustus 1984 werd aan de bouwonderneming die de werkzaamheden zou uitvoeren het verzoek gericht om zo mogelijk bij de verbouwing de dakconstructie intact te laten. Tegelijkertijd werd een uitgebreide toelichting gegeven en informatie bijgesloten. Uit de beantwoording van deze brief bleek dat het pand niet verbouwd maar afgebroken zou worden. Daarop werd opnieuw een brief naar de onderneming verzonden waarin werd verzocht het dak van de nieuwbouw te voorzien van tien gierzwaluwdakpannen. Een persoonlijk onderhoud was de volgende stap. Het college van Burgemeester en Wethouders van Hilversum werd uitvoerig over deze activiteiten ingelicht. Begin juni 1987 werd pas met de bouw begonnen. Ter herinnering werd daarom in maart 1987 nogmaals een brief gestuurd met daarbij copieën van de eerder gevoerde correspondentie. Eind 1987 was de bouw nagenoeg klaar en werd weer contact gezocht. Het resultaat van dit alles was een mededeling van de bouwopzichter dat de gierzwaluwdakpannen waren besteld. Uit een controle in juli 1987 werd duidelijk dat men vergeten was om de pannen te plaatsen. Door verkoop van de appartementen was plaatsing achteraf niet meer mogelijk. Een mogelijkheid om bij de nieuwbouw in de Veerstraat in Hilversum gierzwaluwdakpannen aan te brengen werd als pleister op de wonde aangeboden.

Een andere mogelijkheid diende zich aan in april 1984. Toen richtte het bestuur van de Vogelwerkgroep zich tot de Gemeente Hilversum met het verzoek om medewerking aan een proef voor het aanbrengen van tien gierzwaluwdakpannen. Het bedrag van f 250,- dat hiervoor noodzakelijk was werd uit eigen middelen beschikbaar gesteld. De gemeente reageerde positief en erkende de noodzaak om tijdig zorg te dragen voor broedgelegenheid ten behoeve van de Gierzwaluwen. April 1987 vond een gesprek plaats met het hoofd van de gebouwdienst van de gemeente. Een kaart met alle gemeentelijke gebouwen en woningen, waaruit een keuze mocht worden gedaan, werd tijdens dit onderhoud overhandigd. Brandweerassistentie bij de plaatsing werd toegezegd. Om het experiment een zo groot mogelijke kans van slagen te geven werd gezocht naar een gebied waar voorheen al Gierzwaluwen broedden en dat daar nog altijd deden. De voorkeurplaatsen werden met behulp van de gierzwaluwinventarisatie 1985 van de bebouwde kom van Hilversum (Lam 1987) vastgesteld.

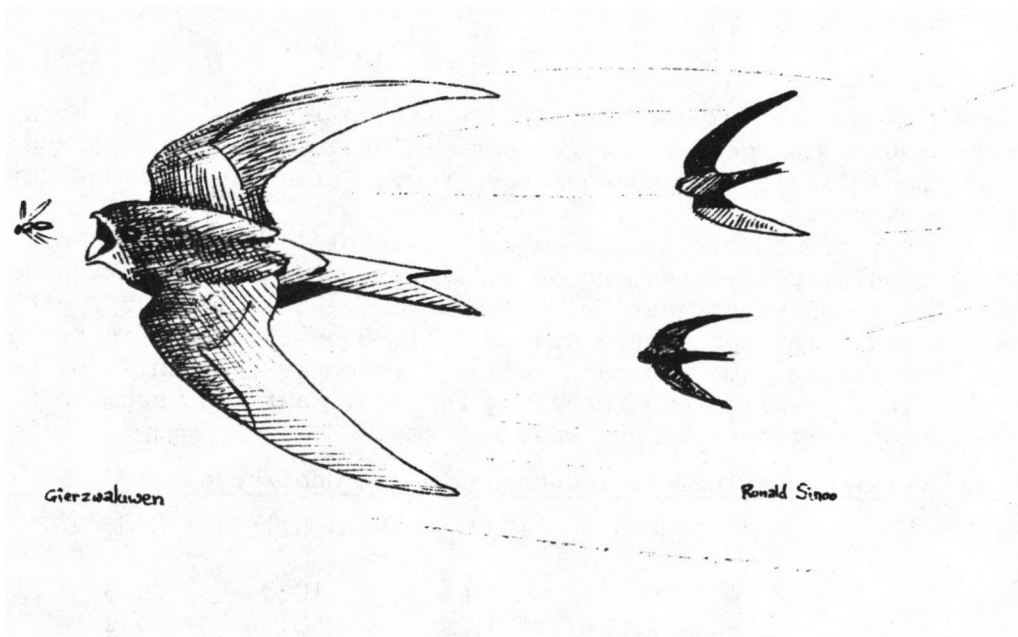
De keus viel op een tot wooneenheden omgebouwde school aan de Geraniumstraat, eigendom van de Woningbouwvereniging van Erfgooiers. De vereniging ging accoord, mits er geen bezwaren van de bewoners kwamen. Op een bewonersvergadering in april 1987 werden de plannen uiteengezet. De vergadering ging accoord met het voorstel. Nog dezelfde maand werden de tien dakpannen geplaatst. De regionale pers schonk er uitvoerig aandacht aan. Ook het initiatief van een van onze leden is het vermelden waard. Willem Weitjens, directielid van bouwonderneming Mokveld, ging zelf tot actie over. Bij de renovatie van flatgebouwen aan de Lopes Diaslaan in Hilversum liet hij zestien gierzwaluwdakpannen aanbrengen.

Tot slot de fondswerving voor het gierzwaluwenprojekt.

Ter gelegenheid van het 'Nationaal Geschenk' konden subsidies voor natuurprojecten bij het Wereldnatuurfonds worden aangevraagd. In juli 1987 werd f 1.000,- voor de aankoop van gierzwaluwdakpannen aangevraagd. Deze aanvraag werd gehonoreerd. Het is de bedoeling dat vóór eind 1988 plannen worden gemaakt voor de plaatsing van de aan te schaffen gierzwaluwdakpannen. Deze plannen zullen dan vóór het broedseizoen 1989 moeten worden uitgevoerd.

Conclusies.

Uit het bovenstaande blijkt dat het projekt zich nog steeds in een min of meer experimenteel stadium bevindt. Er is nog te weinig nestgelegenheid aangebracht en wij weten nog weinig of niets van de resultaten daarvan. Een voortdurende controle is noodzakelijk en daarvoor is de hulp van vogelwerkgroepleden nodig.

Verder is wel ongeveer bekend hoeveel Gierzwaluwen er in de gemeenten van ons onderzoekgebied broeden, maar van het overgrote deel ontbreken gegevens over de exacte nestelplaatsen. Per gemeente zouden deze gegevens beschikbaar moeten zijn, op kaart moeten staan en op elke afdeling Bouw- en Woningtoezicht aanwezig moeten zijn.

Het facet nieuwbouw is tot nu toe volledig verwaarloosd, de contacten met bouwbedrijven, aannemers en architecten nihil. Kortom, werk genoeg aan de winkel!

Wij lopen achter met onze gierzwaluuzorg en het is de hoogste tijd dat we daar wat aan gaan doen. Leden die willen meehelpen om het projekt verder uit te bouwen kunnen contact met mij opnemen. Voor het einde van dit jaar komen we dan nog bij elkaar om een werkplan voor 1989 te maken en de lijnen voor de toekomst uit te zetten.

Adres van de schrijver:

Han de Soete
Gijsbr.van Amstelstraat 410
1216 CC Hilversum
Tel.: 035 - 10834